

eend en Pijlstaart. In de lucht waren veel aalscholvers en Visdiefjes te zien. Vooral de aantallen aalscholvers zowel in de lucht als vissend waren imponerend. De broedkolonie aan de Oostvaarders plassen omvat inmiddels duizenden Aalscholvers.

De grote verrassingen kwamen echter op de Knardijk zelf. Direct bij het oprijden van de Knardijk zagen we ver weg in het riet een grote witte vogel zitten. Dankzij de nieuwe sterke telescoop van Hein Verkade konden we later zien dat het hier om een grote zilverreiger ging. Voor de meesten uit ons gezelschap was het de eerste keer dat zij deze vogel zagen. Men moet bedenken dat de plaatsen waar de Grote zilverreiger broedt, tussen de 1000 en 1500 km zuidelijker van ons land liggen. De kans om zo'n vogel dan bij ons te zien te krijgen is dan ook bijzonder klein. De opwinding werd naderhand nog groter toen een tweede exemplaar boven de hoogspanningsdraden vloog.

Het paadje naar de uitkijkpost was ook verrassend: Rietgorzen, Snorren, Kleine Karekieten en Blauwborstjes kruisten bijna ons pad. Vanuit de uitkijkpost konden we prachtig zien hoe een Lepelaar fourageerde, met zijn lepelvormige snavel maaide hij heen en weer door het water om zo zijn voedsel uit het water te zeven. Naderhand zagen we in het riet nog verscheidene Lepelaars staan.

Van alle soorten die we hier verder zagen zijn nog vermeldenswaard: Paapje, Zomertaling, de vele Bruine Kiekendieven, de groepjes Kluten, de Buizerds en de Kleine Strandplevier.

Na het bezoek aan de Knardijk toog het gezelschap nog even naar het weidevogelreservaat in Oostelijk Flevoland. Onmiddellijk viel het oog op een groot aantal kampende Kemphanen, verwickeld in een zgn. toernooigevecht. Vele mannetjes, rijk uitgedost met grote kragen in allerlei bonte kleuren, dongen om de gunsten van de verschillende wijfjes die zich vlak in de buurt hadden verzameld. Het was een prachtig schouwspel, waar we ruim een half uur naar hebben zitten kijken. Helaas zijn dergelijke beelden door de sterke achteruitgang van de Kemphaan schaars geworden. Die achteruitgang van de Kemphaan heeft te maken met de verlaging van de grondwaterstand en de ontwikkeling van de grascultuur met de daarbij behorende overbesteding.

Inmiddels was het al ruim 5 uur in de middag, zodat het de hoogste tijd was, de terugtocht te aanvaarden. Iedere deelnemer kon terugzien op een bijzonder geslaagde excursie dag, waarbij het fraaie zonnige lenteweer ook een stevige duit in het zakje deed.

C.M.J.Verweij

Vogelen in Spanje

Dit is de titel van het verslag op de volgende bladzijden over een reis naar Spanje met uiteraard veel vogels, gemaakt in april 1982 door Jeanette van de Perk, Renze Montsma en Leo Montsma,

Vogelen in Spanje (voorjaar 1982)

Het is al weer een jaar geleden dat we op zaterdagochtend 3 april onze tocht in Katwijk begonnen.

Na 13½ uur rijden en 1175 km verderop, slaan we onze tent op in Les Landes tussen stekelige Gaspeldoorns. Onderweg waren de grote groene Maretak-bossen in de veelal nog kale bomen opvallend geweest, het geel van de bloeiende sleutelbloemen langs de autoweg en de bloeiende brem en Forsythia wat verderop gaven het landschap voorjaarskleuren.

De volgende dag gaat het via Bayonne Bilbao en Burgos richting Madrid. Bij Burgos kunnen we in de verte de eerste Vale gieren bekijken wat verder, bij Lerma biedt de vuilnisbelt de mogelijkheid om de veel kleinere Aasgier van zeer nabij te bestuderen, waarbij de prachtige zwart-wittekening en het geel aan de felle kop erg opvalt. Tegelijkertijd kunnen we de vliegkunsten bewonderen van Kauw, Zwarte kraai en Raaf, waarbij we het onderlinge verschil in grootte mooi kunnen bekijken.

's Avonds, tegen 8 uur vinden we een plekje bij Rascafria in de Sierra de Guadarrama, ons eerste reisdoel. Deze bergketen, de meest oostelijke van het Kastiliaans Scheidingsgebergte, loopt in ZW-NO richting ten Noorden van Madrid en heeft als hoogste top de Penalara van 2430 m. Meer in het zuiden, dicht bij Madrid is het meer toeristisch er ski-mogelijkheden. Voor ons niet van belang.

Maandagmorgen kunnen we de vers gevallen sneeuw op de bergtoppen bewonderen en we krijgen nauwelijks tijd om rustig te ontbijten: twee Monniksgieren, groot en donker tegen de grijze lucht onmiskenbaar met hun iets wigvormige staart, zeilen recht over ons heen. Ondanks de opnieuw vallende regen een goed begin van de dag. We zijn trouwens al klaar wakker na het wassen in het ijskoude water van een bergstroompje vlak langs onze tent. Tijdens een wandeling omhoog door de bossen, zien we o.a. Zwarte mees, Kruisbek, Goudhaantje, Boomklever, Europese kanarie en een enkele Buizerd.

's Middags na het waarnemen van een Slangenarend -alweer onder het eten- worden we zo enthousiast door de vele roofvogels, dat we bij een ongewoon gekleurde Buizerd zelfs even denken aan een Arendbuizerd. Dit blijkt, na het raadplegen van verschillende vogelboeken, die elkaar vaak aardig aanvullen, te optimistisch te zijn en een waarschuwing om nauwkeurig te determineren.

De kreet "zwever" roepen we elkaar toe als we in de verte een roofvogel menen waar te mogen nemen, maar af en toe blijkt het om een langstreckende Ooievaar te gaan.

Later op de dag maken we een mooie tocht naar de Puerta de Lozoya. Nog in de bebouwde kom van het dorpje Lozoya hebben we uitzicht op een kale, rotsige helling, waar plotseling een snelle roofvogel zwenkend opvliegt en binnen een minuut uit het gezicht is verdwenen: de lichte fase van een Dwergarend, prachtig en duidelijk met de lange staart en vooral de lichte ondervleugeldekveren en donkere slagpennen. Later zullen we op dezelfde plaats deze behendige arend nog veel beter bekijken met de zon achter ons!

Als we dan ook nog een Cirlgors in het gras vlakbij zien en een Rode rotslijster opvliegt van het dak van een te koop staande Bungalow (met zwembad), wordt wel even overwogen om te gaan informeren hoeveel zoiets hier kost! (Verhuren aan Hollandse vogelaars?)

's Avonds bij de tent rusten we uit van de belevenissen en maken aantekeningen terwijl de Grote lijster zingt in een berkeboom, waarin af en toe ook de Hop zich laat zien.

Tijdens de heldere nacht blijkt dat we ons weinig professioneel op deze tocht hebben voorbereid: één goed luchtbed, één lek luchtbed, en een veldbedje waar ik de eerste nacht al doorheen gezakt ben kunnen alle kou voor ons drieën niet weren. Geen wonder met 's morgens het ijs dik op de al achttien jaar oude bungalowntent! Voortaan gaan alle aanwezige kleren onder m'n "bed", maar eerst twee paar sokken aan, ondergoed, pyama, trainingspak en een wollen muts bij de hand voor de ochtenduren. Maar lekker slapen dat je dan doet!

Overdag kun je in je blote bast op de berghellingen Steenarenden kijken, zowel adulten als juvenielen. Je kunt alle verschillen ontdekken in vliegbeelden en grootte van Dwergarend, Slangenarend, Buizerd, Sperwer en Vale gier. Wat een land! Om maar niet te spreken van de zwarte spreuwen tussen de koeien in het weiland, Grijze gors en Draaihals (roepend) prachtig dichtbij in de wilgenbosjes.

Hoger in het gebergte ten noordwesten van Lozoya hebben we in de sneeuw lopend heel goed de ongelooflijke vliegtechniek van de Raven bekeken: pijlsnel drie, viermaal om hun lengteas draaiend naar beneden duikend om dan weer rustig gebruik makend van de wind ver weg te zeilen.

Donderdag 8 april rijden we via Segovia, Avila en Placentia naar het Monfrague Nationaal Park. We bivakkeren vlak bij Villareal de S.Carlos, een gehucht niet ver van de brug over de rivier de Taag, die hier erg breed is. Een heel ander landschap: droog en getypeerd door de overal verspreid staande Kurkeiken. Op de in april al hete hellingen treffen we bloeiende Vogelmelk en Wilde iris aan tussen het struikgewas (maquis) met veel Brem. Het gebruik van kurk neemt sterk of door vervangen de kunststofprodukten. De economische betekenis van de oude kurkeiken gaat dus voortdurend achteruit, dit vormt een bedreiging voor dit schitterende, vogelrijke landschap van de Extremadura. Grote delen zijn reeds ontgonnen als landbouwgrond.

Gelukkig niet in het Monfrague Park en het daar omheen liggende gebied. Dit overtreft werkelijk onze verwachtingen. Bij en op de rotsen van de Rio Tajo vinden we Alpenkraai, Blauwe rotslijster, Rotszwaluw, Roodstuitzwaluw, Slechtvalk, natuurlijk Rode en Zwarte wouw, en zelfs een Zwarte ooievaar zit broedend op een hoge steile rotswand, vlak langs het water. Een heel bijzonder gezicht is het om de zwarte ooievaars te zien vliegen met hun ontzettend dunne hals en lange poten die buiten proporties schijnen te zijn.

En wat te denken van de Vale gierenkolonie op diezelfde rots, waarvan je de bewoners 's avonds de kloof binnen ziet zeilen of ziet landen met bewonderenswaardige precisie op hun wit bescheten rotsrichel. Op een ochtend, als de gieren zich verzamelen om gebruik makend van de termiek op voedsel uit te gaan, tellen we 49 Vale gieren in de lucht en ook nog 2 Monniksgieren en 2 Aasgieren daarbij.

Vogels die wat minder opvallen zijn er ook en het kost soms uren geduld om ze een moment in de kijker te krijgen. De Kleine zwartkop, de Provençaalse grasmus en de Baardgrasmus. "halen" we in "het zweet ons aanschijns" op de warme maquishellingen. Maar als ondertussen Rode patrijzen en Bijeneters zich gemakkelijk laten zien en bovendien een Havikarend overvliegt is het een compleet feest.

Andere te vermelden soorten in dit landschap: Blonde tapuit (zowel de zwart - als de witkelige vorm), Zwarte tapuit, Roodkopklauwier (veel), Steenuil (in de kurkeikenboomgaard), Spaanse mus, Kalendarleeuwerik, Blauwe ekster en bij het water Wielewaal, Grote karekiet, Paapje, Groenpootruiter, Oeverloper en Kleine plevier.

's Avonds laat verslinden we uitgehongerd en doodmoe van het vele turen door de kijkers onze warme hap. We maken slaperig onze laatste aantekeningen van die dag en gaan dan pitten. De Nachtegaal die vlakbij zit en ons uit de slaap probeert te houden met zijn gezang, heeft weinig succes...

Bovendien is de temperatuur hier 's nachts ook heel aangenaam.

Hoewel je veel hoort dat Spanjaarden weinig ophebben met vogels of met natuurbescherming, hebben we hier een leuke ontmoeting met jeugdige Spaanse vogelaars. We begrijpen met grote moeite hun verontwaardiging over de bouw van een kerncentrale vlakbij het Monfrague Park, maar de taal vormt opeens geen barrière meer als we allemaal onze "Peterson" te voorschijn halen en enthousiast wijzen deze 16, 17 jarige jongens ons waar we welke soorten aan kunnen treffen.

Van hen horen we ook dat er in het Park 6 paar Spaanse keizerarenden broeden en dat de Grijsze wouw er voorkomt, twee soorten die we niet waargenomen hebben. Ze wijzen ons eveneens op een steppe-achtig gebied in de omgeving van Calera, waar we een keer overnachten. Calera ligt iets ten zuiden van de weg van Trujillo naar Madrid, 20 km ten ZW van Talavera.

We zijn erg verrast een groep van 21 Koereigers langs de weg aan te treffen. Sommigen doen hun naam geen eer aan ze lopen tussen de schapen! Merkwaardig toch, dat je op dit schaars begroeide, kluitigerige land ook werkelijk de typische soorten ziet, die er volgens het boekje in thuis horen,

Veel Kleine trappen worden opgejaagd. Bij het mannetje is de zwart-witte hals tekening in vlucht duidelijk waar te nemen. Op de grond kunnen we dat ook nog wel zien; zo schuw zijn ze nu ook weer niet. Groepjes Grote trappen moeten we op een grotere afstand bekijken, want zij vliegen eerder op. Zwartbuikzandhoeders zien we alleen in de vlucht, terwijl de Griel wat schuwheid betreft alles slaat. Als je in de kijker nog slechts een vlek ziet in het landschap, probeert het dier al buiten je gezichtsveld te sluipen.

's Ochtends hebben we de Griel echter zo dicht benaderd, dat we de houding en het gedrag op de grond aardig konden bekijken. Bij het opvliegen waren het bruine lichaam, de afgeronde staart en de beide witachtige vleugelstrepen waar te nemen.

Ongetwijfeld hebben we de wulpachtige roep van de Griel 's avonds en 's nachts bij de tent gehoord, maar er komen zoveel onbekende geluiden op je af, dat het moeilijk is ze te onderscheiden.

Een Duinpieper, die erg moeilijk te ontdekken is op het geploegde land als hij zich stil houdt, is overdag dichterbij te benaderen. De Waaiersaarrietzanger blijft eentonig zingend, steeds maar op en neer vliegen boven een rietveldje. Een Kuifkoekoek laat zich uitgebreid bewonderen, rustig zittend op een paaltje langs de akker. Leuke soorten voor een paar uur vogelen! Zelfs een bezoekje aan stad of dorp is wat vogels betreft in dit deel van Spanje niet te vergeefs. Op en om de kerktorens kun je de Kleine torenvalk zien, waarbij de ongevlekte rug bij het mannetje de zekerheid geeft dat het geen gewone Torenvalk is. Deze laatste is overigens ook aanwezig. Ik vind vooral de zeer slanke staartbasis van de Kleine torenvalk een overtuigend kenmerk.

Via een lange rit over Madrid en Zaragoza gaat het hierna richting Pyreneeën, met een nog ijskoude bergwind in april wachten ons nu weer de kille nachten.

Het als legendarisch beschreven S.Juan de la Peña valt ons tegen. De schitterende akoestiek van het (nog) verlaten kerkje verleidt ons tot het zingen van een gloedvolle canon (Vader Jacob), maar buiten zijn geen Rotsmussen of gieren te bekennen.

Dat gaat beter bij de Pena de Oroel, een berg onder Jaca. Daar heb je ook de zgn. "gierenrestaurants", dat zijn plaatsen waar ze hele koeien van slachthuizen neergooien om Gieren te voeren.

Hier kun je b.v. de Vale Gier tot op een afstand van 40 m benaderen. Dan krijg je een goede indruk van de grootte van het beest!

Bij de Pena de Oroel hebben we ook enkele Lammergieren gezien, die over het algemeen veel hoger op de berg zitten dan de tientallen Vale gieren op hun rotsrichels.

Een wandeling/bergtocht hoog in het Parc Nacional de Ordesa wordt te gevaarlijk en dus bekort vanwege een fikse sneeuwbuï. Veel mezen, o.a. Glanskop en Staartmees, Vinken en ook een Kortsnavelboomkruiper worden gezien, maar het meest indrukwekkend is hier het geheel van de natuur met de ruig beboste berghellingen.

112 vogelsoorten in 14 dagen is onze score. Maar belangrijker dan het aantal zijn de ervaringen die we hebben opgedaan. Alle impressies bij elkaar, naast vele goede waarnemingen van voor Europa vrij zeldzame vogelsoorten, maakten deze voorjaarstocht door Spanje tot een heel waardevolle vakantie.

Leo Montsma

Medewerking gevraagd voor de inventarisatie van zoogdieren.

In navolging van het Atlas-project van Broedvogels en het Atlasproject voor winter- en trekvogels is onlangs een landelijke inventarisatie van zoogdieren gestart.

De bedoeling van deze inventarisatie is het verkrijgen van een beeld van de landelijke verspreiding van alle zoogdiersoorten. Tot nu toe is daar nog te weinig van bekend.

De inventarisatie is opgezet door een aantal instanties op het gebied van het natuurbeheer zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie en het Rijks Instituut voor Natuurbeheer.

De inventarisatie loopt voorlopig tot 1984 en vindt plaats op basis van atlasblokken (5 x 5 km) zoals deze ook gebruikt zijn voor landelijke vogelinventarisaties, (Zie hiervoor de kaart op de volgende blz.) Om mee te kunnen werken aan het project is men niet verplicht elk atlasblok grondig te inventariseren. Ook incidentele waarnemingen (b.v. gedaan tijdens vogelinventarisaties) zijn waardevol, elke doorgegeven waarneming levert een bijdrage aan het streven een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de verspreiding van zoogdieren in Nederland.

Namens de vereniging heeft ondergetekende de coördinatie van incidentele waarnemingen op zich genomen voor het hiernaast aangegeven gebied. Bij de waarnemingen is het van belang een onderscheid te maken in waarnemingen van:

- levende dieren
- dode dieren
- aanwijzingen (b.v. sporen, nesten in braakballen, mest)

Voorts is het van belang dat de maand van waarnemen wordt doorgegeven. Wanneer vleermuizen worden waargenomen, is doorgeven óók zinvol als de soort niet gedetermineerd kan worden.

In een volgende Strandloper zal een overzicht gegeven worden van tot nu toe bekende gegevens over de verspreiding van zoogdieren in onze omgeving.